

ШЫН

Солун 1925
чылдын
август 31-де
үнүп эгелээн

№ 88 (15062) ♦ 1993 чылдын май 14, пятница

Солуга ат салган шагы 19.00. Сапар өртөз 4 рубль.

ШАҢНАЛЫ – ЭЗЕР – ЧҮГЕННИГ АЪТ

О.Шынаа девискээринге кыш чүгээр эки эрткен. Хар элээн чагган-даа болза, хат хадываанда, малчин коданарнын хүр кыш ажарыга эки болган. Ынчалза-даа частын башкы айныда улуг хар чаганы, мал ажылдыларга улуг шыгалда болган.

«Кымын малы аргалды? Кыш мал чени белеткевээни? Кымын кайжа-хораазы соогул?» деп чүве борта көстү бээр турду. Эзери бергелер турду. Машинна-балгатын артыгар оруктар мунгашталган, одаларже мал-малаң түмөйлөй берген. Сохотун ууртуулазы баш улуу хемчет ап, районун чагырга черинде дуза дилээр. Район ууртуучулары машина-техника-биле дүрген дуза чедирген. Түн-ешинде шээр мал, чаш мал-даа үлүг хорамчага таварышпаан. Сохотун талзыннан келген техниканы, кичи кучу жап ажылдап, шыжамыр мал чени коданарже чедирген болгаш шээр малды колдуу бир нечелээ иштиле тур-

гуза азыраар аргалык болган. Оон-биле кады малчиннар-ның ижер-чир аш-чемий база хандырган. Ол берге каш хонуктарда «О. Шынаанын» малчынары, хуу-даа ажыл-агыйды кижилер ажыл-ишчи тура-соорун көргүскенер. Хой малдын оолдаашкын ажактаган. Сохотун 3 хойжугу бригада бар. Кай-даа бригаданын чаш малды четче-медди доортуу турар. Ниятын-биле сохотун малчынарнын арзында 100-тен хой чаш мал алыр дээр чарыш чоруп турар. Удасра оун түн-ешинде үе чокушулаан. Тинделчаны эсер-чүгенниг аът манал турар. Чедикшинар-биле, эргим малчынар!

Мурнап турар

«О.Шынаа» сохотун 3 дугаар хойжугу бригадыннын малчынары Чечек-оол, Валентина Туматтарнын колданында хой оолдаашкыны дооступ турар.

Бо малчынарымды чыл саында көргүзүлгери эки болуп келген. Малчыны күш-дегенди шырык, ситен-ширбибле чечери-биле белеткен алган болгаш кышты хур ашканар. Төрүү 100 койлаа 110 хураганы камгалал алган, олари онча-медди доортуу турар. Сохотун еске-даа коданары-

да байдал бо чылын багай эвес бооп турар. Бир дугаар бригадалан Санчат Байыр-оолду, ияги бригадалан Василий Домит оларинын чаш малды онча-медди доортуу турар.

Маалыр-оол ТЮЛЮШ. Тес-Хем район.

Мөгалерниң чымыштыг Хүннери

Бөгүнден эгелээш 17-ниң хүнүнге чедир Москва хоорайга хостуг хүршеке 1975-76 чылдарда төртүтүнген анык мөгалерниң Бүгү-россия маргылаазынын түнелю оюннары болуп эртер.

Ааза киржир-биле бистиң республикадан Буян Биеш-оол, Артыш Доржу болгаш Самар-оол Даржаа мыда чедер бергенер. Ук маргылаазынын тилекчилери делегей маргылаазыны киржир эргени алды. Мөгалерни алдардыг спорт мастери Александр Доржу уурдуу чорур.

Буян биле Артышты республиканың хүршеке сокур-галдылары шырык спортулар деп шагаа-ла беле берген. Ушкун мөгө Самар-оол Даржаа чав-ла алганды сураттың олар таланып турду. Май 1-де Кызыл хоорайга анык оолдар аразында шүдүгден мөгө боо. Бистиң сокур-галды кор-респондентизиниң күнэиңей чок болганы-биле мал 6-да үнген солуга ук маргылаа-дан ресортакка ону укур-галды деп бизниси анык мөгөге хомулдык болганы чугажожок. Ол частырыг дээш мөгенин болдуга, он азыркы чылдагына, номчукчуларыныска бир уурусту минир уурдуу биле.

Самдар-оол Даржаа оон ангыда март айда эрткен Си-бир зонаының профтехчи-лишериниң мөгалериниң аразында маргылааза база чемпионнаан. Алды айын 15-те эгелээр Бүгү-россияның профтехчилишериниң мар-гылаазында база киржир. Ол дугайында релакцияга мөгени амгы теисри Владимир Түдүш дыкыткан.

Май 14-16 хүнүнде Нийж-ыл Новгород хоорайга сам-бо хүреш клубтарының ара-зында делегей маргылаазы болгаш эртер. Республиканың Өөредилге министровунуң уругларниң спорт школынын төлөкөн, инаар үш мөгө оол, бир ургт аътаныккан.

Май 15-16 хүнүнде Кызылдын «Херел» спорт азылында чурттар аразынын бүгүнде билдирген апарган «Азияның төвү» шаинал дээш маргылаазага киржир мөгелери шилдир маргылаа болуп эртер. Ааза республиканың эвээш эсес суратлыг спортчулары киржир.

(Бистиң корр.).

СООК ЧАС ТУРЗА-ДАА...

Бо чылдың соок чаш ам-даа үргүчүлеп турза-даа, республиканың ажыл-агыйларында шээр мал кышта-лаашкыны чогумчалап эртин турар. Амгы хүнүнде барык-ла бүгү малчин коданарда чаш мал немелип турар.

Республиканың Көвээз ажыл-агый министрствозунун мал ажылдары талзы-биле калдыннын ажилдашчы-ларынын май 10-дугаи белеткен сан-чургайларын бээр азыра, республиканың нитизи-биле 260469 хой оол-даан болуп турар. Ам-даа төлүзе чогуур 95015 хой ар-каа. А камгалал алынгын хураган саны — 226719. Мын-чан эвээр. республика төвүр чүс койлаа-на 63,8 хураганы менди доортуруп турар-ды.

Хураганнаан. Олардан 13122 хураганы онча-медди алган. Чаз-хелчулер төрүү 100 кой-да-на 76,9 хураганы бо хүнүнге чеш ап, үр-түн-елдиг ажилдап турарлар. Еске районнарнын кол көстү-зүлгери кинереге мындаг: Тес-Хемде — 75,8, Таялда — 74,3, Суг-Хөлде — 64,5, Бия-Хемде — 63,9, Өвүрде — 62,9, Улуг-Хемде — 67,3 хураган болуп турар.

Тус-тус районнара алай-биле алдыр, бо чылды чаш мал камгалал алып талзы-биле көргүзүлгөр челе дыка эки бооп турар. Ылангыя Бай-Тайга Өвүр Суг-Хөл, Эри-тин Чаз-Хөл районнара чаш малдын өлүп хораар чорун эртен чылды бо үези-биле деней шүштүрүп көөрге, дыка эвээр-тир. Ынчангаш камгалал алынгын турар хураганан саны барык-ла бүгү районнара каечей болуп ту-рап. Чижээ, Эри-тин районун алымын ында 25194 хой оол-даан Ам бар чургаан саны — 23898 Моон алгаш көөрге, район төвүр чүс койга ояштыр 80,2 хураганы эм камгалал алган. Чаз тургу-туңган Чаз-Хөл районун малчынары бо чылды багыт эвес ажылдап турарын ат сан-чургайлар билдир-гээр. Бо районда 14124 хой

(Бистиң корр.).

КУУСЕЛДЕЗИН ЧУГААЛАШКАН

Республиканың Чазаанда

Тыва Республиканың Чазаанын Контроль эргелинин тура-соорун көргүскенер. Ааза Ак-Довурак хоорайнын социал-экономиктиг байдатын чогуумчур талзы-биле Тыва Республиканың Чазаанын хүлээ алган докталаал алаа хамаарышкы министрво-ларын, ведомстволарын, орга-низацияларнын канчаар күү-седин турарын дугайында айтырыгы чугаалашып көр-ген. Хуралды Чазактың Кон-троль эргелинин начальниги Ш. Д. Куулар башкыры эрт-тир. Бо хуралды республи-каны Президентизинин бол-гаш Күрүне секретарынын даалганы-биле эртырип турарын ол чуга-лаш, Ак-Довурак хоорайнын социал-экономиктиг бай-далы чогуумчур талзы-биле хемчетерин ажылдап кылган бо чуугула докталаалды ам-дыралда канчаар күсеттинги турарын манаа мыда айт-тынган чүдүлери барыааалап сайгыры көөрүн сүмөлээп болгаш ол талзы-биле ха-рысаалгай эштерин бел-леткен аларын сагындыр-ган.

Хуралда капитал туду-гун байланын дугайында айтырык база бир кол айты-рылгарын бирээш — болгаш чугаажок. Ылангыя чамалык объекттарын тударына ак-ша-төгөрктиң чедийнеи ту-рарында арз катмын, хуу-сазы улап турар тудулар бар. Хоорайнын кол тудула-рынны бирээш болур 105 ал-тыни чурттар бажының ту-дунга 53 миллион рубудың капитал салымшынарнын шийгээлп алган-даа болза, акша-төгөрктиң чедийнеи турарында ол туду бо хүн-нерде туруп алган. А оон туду-галары март айдан бээр акша албаннар. Суг дам-чы-дар хоолалар болгаш чы-лыдалга четкиниң туду-галары база оожум темпиги чоруп турар.

«Тыва лаг-дүгү» комби-наттын чигине директору Г. В. Парамзин ол хуралга чүве чугаалаш, комбинаттын тал-зында ол чуугула докталаал айтынган чүдүлери бот-тандар талзы-биле кылды-нын турар ажылдары дугайы-нда хуралдын киржикчеле-ринге дынаткан.

Кызыл-Мажалыкта аэро-порттун самолёт хонар, ужуп үнер шөлүде септелег ажил-дарын даяр доозары негет-тин турарын, ол ышкын Кызыл — Абакан аразынын авиашүтүмүз катал тургу-зынын талзы-биле чоунуң негелелерин берейл көөрүн ааза саяал берген чамалык эштер чугаалаан. Ол рейсти акшалаандырышкыны беге байдаларын өөренип көр-гөш, Чазактың талзындаан хатган болуп турар.

Ак-Довурактың автобу-дугалыг автобусту тускай-ла бээр дугайында айтырыг турустуруп тура-даа, ол амдынында боттаман-ла, чү-ге дээрге, акшалаандырышкы аны айтыры ааза база шы-тыктааш турган.

Ак-Довурак хоорайда социал-экономиктик байдалы чогуумчур дугайында Ча-зактың бо чуугула докталаал күүсүлдер талзы-биле чамалык ууртуучулар чогуур ажил-дар чорудуп тура-даа, чам-лык министрволарын, ве-домстволарын, организация-ларын ууртуучулары кон-как ажилдап турарын ол ху-ралга демделгөө. Ылангыя

Экономика министрвоу бо-тыш Сах-хөө министрвоу айтынган объекттарын ак-шалаандырышкы айтырын конокка шийтирлеп турарын Контроль эргелинин хура-лыга санаа берген эштер шүтүмчүлөнер. Бир-тээ, док-таал күдүн алынган ба-гаанда, ол объекттарын ак-шалаандырышкы айтырын даяр шийтирээр чуугу-ла дээр билдинтир. Ол ыш-каш Харазының болгаш информатиканың «Россези-информ» күрүне будурулзе-нин ууртуучулары Ак-До-вурак даяр хараызаа ту-дун акшалаандырышкы ай-тырын аага чедир шийтир-леп шыдаанын ол хуралга демделгөө.

Хуралдын түнелюи Ш. Д. Куулар үндүрүш, республи-каны Чазаанын бо чуугула докталаал күүсүлдер талзы-биле ажаа чедестер хей дээрин демделгөө. Ылан-гыя чамалык министрвола-рын талзындаан объекттарын акшалаандырышкы айты-рыгы даяр шийтирээр чу-угула дээрин ол чуугаалаан.

Маалыр-оол КАЛЧАН.

ХОВУНУҢ ХӨӨМЕЙЖИЗИ

«Инек-Дашка тарып өстүрген кукурузалары аъттыг кичи-биле дең турганын утпаан мен».

Чаш-оол Шыдыраевич Он-дар — Суг-Хөлде ошкү ажыл-агыйдыг «Ишкин» сохотун дуржулгалды болгаш хоочун механизаторларыннын бирээш. Ол ам талгы-ла муур бей-же харыи бедийи теп тур-ар. Чырык чер кырынга чурттал келген назынынын бар-кыш үжүн чылыи техникага бараалгалды чорур. Ол үр-терини шийтеде дөрт кире трактор солуп, башкарган, эдилээр техниказынга кон-чугула камың акий чүве. База оманшан ажил-хөргөө кы-зылгаш, ону эчигине чедир кылбас ишана, сеткии-даа оожургаас. Ындыг кижилер-ни эверешке аш-өрү, чоңу-даа ак сеткилдиг деп мактап, туурап чугалашкы болгай. Устүлүзе алаанын акий мындг тевелтип кижилерин бирээш.

Оон күш-ажылды намдары-биле казы таныжарга мын-дыг, 1960 чылдар үезинде комсомол көлдөзе чурттал турар аныктарын техника башкарынын шийгээлди алы-рынче кийтиреринде, ук мержелиди шийди, өөренип-деме алган. Бөгүнге дээр ам-дыралдан шийи алган ынак ажил, мержелиге эскер-лиш чок баран болуп чорур төлөгити кижилерини бирээш.

Чаш-оол Ондарнын баш-тайгы хову-шөлдеринде эгелээр Хрүшев үезинде ку-куруза тарып эстүрүп тура-да, оон шөлүп шолоча чылда-рымда көргөш, дыка-ла тоо-лу-зуну мугадаар мен. Ынан оон «Инек-Дашка» тарып өстүрген кукурузалары аз-гыт кичи-биле деп турганын утпаан мен, Чес-Булуң унчула суук, ак тал, чыраалар сагышка кийер чүве.

Баштайгы күсү допат дү-жүн турда, оларины соокка алыспас дээш долгандыр озгалта-лаа кыспын турар чүве. Ол үезе Чаш-оол Ондар мынкан анык механизатор ажилдар кайгамчык-ла ажил-дыр, шудургу чорду ийни. Куш-ажылга ылым соруктур, кызымаа кытыгыи чорур кижилер турда, дүжүт-лаа чагаай, арбын, чон-даа толуг, сергек тура ийни.

УДУРТУЛГАНЫҢ УЖУ-БАЖЫ КАЙДА ИРГИ?

Экономиктиг реформлар-ны улачылап, улам хааныла-дыр дугайында чече-даа докталаал-саарылар хүлээп алып болза, ол бүгүнү хой-биле турап кылар улус ты-валыбаста, канды-даа ажил шиймеш дивес дээр билдир-ген. Бистиң республикада ре-формаларнын ужу-кыдымы кестүп кельсе-даа, нитизи-биле ол улаг бургуларашкыны чок болуп турар. Чорууду эгелээр чүдүлериңе чашты-рыларын бажып ажыр кыл-дын алган. Алаанда ажилдап турар кижилер бизниң хе-жээ-ле ала-чайгаарлашкыны га алып чоруп-ла турар, а Устүлүзе олуруп алган дара-гышкылары боттарынын каби-нестеринде чымчак сандыг ларында ылангыт-ла саздап олургуларлар-дыр. Сактыр-га кымын-лаа чүү-даа дээш саныш човоар сеткии чогу дам барган, ажил хүнүн малдуу-калды эртырип алза, оон ынап чүү-даа херек чок кес-кирдиг. Ажилдаан аттыг бо-луп кылашпа-ла турар, а мычан тураа өөлөгид үр-тү-нел саныш шыкша каяа белен кестүп көрү чүв деп.

Тыва Республиканың Чазаа бо чыокта чаз, апрель 19-та экономикактиг реформаларын ханыладырынын программалык боттандырыныга хамаар-шытты хемчетер дугайында докталаалды хүлээп алган. Ол хемчетерин аразында ший-чигеллеп үеде бурдуулгелерин болгаш организацияларын эр-гелээр башкарыныга күрүне органдарынын ролюн күштел-дерин дугайында пункт база көрдүнгөн. Канчаар күштел-дерин? Бо айтырыга хары-нын каяан каячап тыва-ры?

Чоум черле хей яным чү-зүн-бүрүн министрволарын болгаш ведомстволарын тур-гусканын аномч чүл? Ба-жып ажыр үрдүчкөк штат-тарын ол ууртуула черле-рини тодаргай кылып турар ажилдан каракка идигер чүү барыл? «Чүү-даа эске-рибээш» деп улус чоунуң хоумулап турар үндөтүлгө болганы ол-дур. Чүс-чүс яныз чүзүн-бүрүн министрво-лар, ведомстволар, комисс-тер, комиссиялар — бурган ершээ, аазага-даа төмөс-мынча хей күрүне дүжүметте-рини нитилгелег ажыктыг кылып турар чоум черле чү-зү барыл ынаш? Сактырга, олар чүве сазын долгандыр янысч сөзүне маинажып-ла турар хевирлиг. Чер-челерге,

чон аразына барып ажил-дар, оларагу дуза чедирер кичи омаа-чок болган. Ийи-чаныс командроукалар бар-гаш-даа, огулау кылган чүвө чок, чүге кожууп, суур ча-гыргалары-биле чугаалаш-кыш, дедир Кызылыңге сал-дырт дээрлер. Оларнын кел-дер-келбээни-даа дөмей-ле. Хей черге машина човаа бо-лур, бенин төвөр, сургакчы-лаар акша чургаалар, ол-ла.

Хууда бодал

Чежеге дээр мычаар улам-чылап көрү чок, кандыг-даа чүве төнүндүр боор ынаан. Ынчангаш оола баштайгы азээде экономиказы ийн ан-гы ийи району алгаш, экспе-римент чорудар деп Чазак шийтирлээш. Оон ужу-кы-дын эртен сессияга ДС-тин Даргазы К. А. Бичелей дик-тумейи чуугаай каапкан. Өвүр биле Барыш-Хемчик кожуунарын шөлөдө-кына-лаа алгаш, көздөзе реформа-лар чүге чорбай турарлы-он чылдагаларына чүдөл деп чүвени тодардыр. Бир со-

рулга ол. Ийне, адакы зе-ноларда — суур дейлиңге ажил-агый чорудулазынын кандыг чаз хевирин и дээш-тинил, араг ажил-агыйлары, ассоциациялар, каттыкшып-кынар, кооперативтер, акши-онер нитилелдер дээш му-рундулгы сохоз будурулзе-лерини кандыг хевирлерге шийчидерге чагай үр-түн-ел үндүрүп бээр? Шах мындай тодардыр айтыр-лар-ла көей. Бүгү-ле хүлээп алдынын турар докталаал-саарылар мында чүге күсет-тинмейи турары? Күүселдэ-генч механизмин тодар-ды. Уштре, районуң бот-ак-шалаандырышкынын ай-тырын канчаар шийтирлет-тинип болурул? Канчаар хө-дөлө районнар боттарын бот-тары хандырып шыдаар алаарыл?

КОНСТИТУЦИЯ ТӨЛЕВИЛЕЛИНИҢ АЖЫЛЧЫН КОМИССИЯЗЫ

Россия Федерациязының Конституциязының төле-веледи чедир ажилдап кылдыр талзы-биле ажилчы комиссияны Россияның Президентини Борис Ельцин бодунуң айтмышкыны-биле даразында составтыг кылдыр бадылаан:

Б. Н. Ельцин — Россия Федерациязының Президентизини	С. С. Черномырдин — Россия Федерациязының Министрлер Чөвүлелиниң — Чазааның Даргазы	С. С. Алексеев — Эрге-хоойлууну хууда ажилдаар шиймел төвүлүк чөвүлелиниң даргазы	В. П. Бараников — Россия Федерациязының аймак чок чорук министри	И. А. Безруков — Россия Федерациязының Дээди Советиниң Хоолжудууга талзы-биле комитетиниң дарганы ораалчызы	В. К. Варов — Россия Федерациязының Дээди Советиниң Хоолжудууга талзы-биле адаккы комитетиниң даргазы	И. М. Волков — Еврей автономниг областың чыгырга даргазы	П. С. Грачев — Россия Федерациязының камгалал министри	В. М. Еттылен — Чукоттуң улус депутаттарының област Советиниң даргазы	А. М. Ждановский — улус депутаттарының Краснояр край Советиниң даргазы	Б. А. Зоолукин — Россия Федерациязының Дээди Советиниң Хоолжудууга талзы-биле комитетиниң дарганы ораалчызы	Ю. Х. Калмыков — Россия Федерациязының юстиция министрниниң албан-хүлээлгелери күүселип турар	А. В. Козырев — Россия Федерациязының даштык херектер министри	Е. Б. Комаров — Мурманск областы чыгыржааның даргазы	А. А. Котенков — Россия Федерациязының Президентизиниң Күрүне-эрге-хоойлу эргелининиң начальниги	В. М. Лебедев — Россия Федерациязының Дээди судунуң даргазы (чөпшээрешкенин бээр)	Ю. М. Лужков — Москва хоорайнын мэри	Ю. С. Маточкин — Калининград областы чыгыржааның даргазы	А. М. Мирзэбеков — Дагестан Республиканың Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы	Б. Е. Немцов — Нижегород областы чыгыржааның даргазы	М. Е. Николаев — Саха (Якутия) Республиканың Президентизин	Ю. А. Ножиков — Иркутск областы чыгыржааның даргазы	Э. А. Памфилова — Россия Федерациязының чоңуң социал камгалал министри	В. Ф. Райфикет — Алтай край чыгыржааның даргазы	М. Х. Рахимов — Башкортостан Республиканың Дээди	Соведиянын Даргазы	Э. Э. Россель — Свердлов областы чыгыржааның даргазы	Н. Т. Рябов — Россия Федерациязының Дээди Советиниң Даргазы ораалчызы (чөпшээрешкенин бээр)	А. Я. Санаа — Россия Федерациязының Президентизиниң эрге-хоойлу айтырыгының талзы-биле Россия Федерациязының Дээди Советинде тускай төлөлекчи	А. А. Собаков — Санкт-Петербург хоорайнын мэри	Ю. А. Спиридонов — Коми Республиканың Дээди Советиниң Даргазы	В. Н. Степанов — Карелия Республиканың Дээди Советиниң Даргазы	А. С. Тажалов — Москва областы чыгыржааның даргазы	Б. Г. Федоров — Россия Федерациязының Министрлер Чөвүлелиниң — Чазааның Даргазын ораалчызы, Россия Федерациязының сак министри	М. А. Федотов — Россия Федерациязының парлаалга болгаш информация министри	С. А. Филатов — Россия Федерациязының Президентизиниң Администрациязының ууртуучузу	В. И. Хубнев — Карачаев-Черкес Республиканың Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы, Конституция комиссиязын кижигу	М. Ш. Шаймес — Татарстан Республиканың Президентизин	С. М. Шахрай — Россия Федерациязының Министрлер Чөвүлелиниң — Чазааның Даргазын ораалчызы, Россия Федерациязының Федерация болгаш национал херектериниң талзы-биле күрүне комитетиниң даргазы	В. Л. Шейнис — Конституция комиссиязын хары-салгалды секретарынын ораалчызы	Ф. В. Шелов-Коведяев — Конституция комиссиязын кижигу	В. Ф. Шумейко — Россия Федерациязының Министрлер Чөвүлелиниң — Чазааның Даргазын бириг ораалчызы	В. Ф. Яковлев — Россия Федерациязының Дээди ар-бтраж суауунуң даргазы (чөпшээрешкенин бээр)	Ю. Ф. Яров — Россия Федерациязының Министрлер Чөвүлелиниң — Чазааның Даргазын ораалчызы.

РОССИЯ ФЕДЕРАЦИЯЗЫНЫҢ ПРЕЗИДЕНТИНИҢ ПАРЛАЛ АЛБАНЫ

А көдөз чон уунда-ла амдырал-туртпал олурар, олариң өрү тыртыр, ажил-жолу-дуга ерек-демек болуп чүве тывалыбаста, көдөз будурула-ге черлерини үстүнде турар министрволары та чүү кайчап турар чүвез? Ол санын күнүң кыдыр кылдыр өвүл-көүдөл калган министрво-ларнын штаттарынын улуг деп чүвени кичи кайгаар, Хөөрөдөп чугаалаар болза, чаныс малчынын азы чаныс таражынын долгандыр «чөм-төң» олурар чүвө чыгам яныз-бүрү дараалар болгаш специализир бар. Оларның ажил-дуулазы-даа көзүбөс, ол хирезинде ап турар шийи-ны малчыдан азы таражын-дан 10-20 катеп көей.

Надежда ЭРГЕЛ.

ЭМНЕЛГЕЖЕ НОМНАР ТУТКАШ...

Неделелин вторник саймнда-да-а хоорайнын отузунда уругуларын тубалсынсаер салбиринче холдуна хейле-номинар туткан анык керээжи кижини кирил бол чоручун бо-ла көвү болду.

Ол дээрте ук эмнегеле эмнеди чыдаар аарыг учтуларын эн-не күзүктөп аалчы, республиканы Чукковский атыг учтулар библиотеканын аялмалыгы Татьяна Чамзырнова, Татьяна Чамзырнова учтуларга улуг өөрүшкү шайнап олоонон худуктуктун чаалап алганын ооздап демделген болган мен. Ол номнары экинч боюп, солугубиле кыргыздарымизга тубар. Номда чуну дугайын биззени допчулап, былайгырыбиле тайылбырдап, чотуларын номчулгане сонугуларын от-тубу номчанар номнарынын сайгармаларын кылып, анаа учтуларын дым-домаян, чугааын сайырмаамиз. номнаа ооноониче учтуларын хандыкышыл чеди ап тубар.

Ук эмнегеле ажилдап тубар кижизикчи башкыбиле тускай лан өзүгөн номчула кооперецияларын аяныг номчулгаларын, тогавчыларбиле учуужалгаларын огавиздап, ону өрттүлү туруп өөрүштүп, Чөжө, М. А. Рамзанованын 70 зарлаан юбилейинге ооп чогаалчы ажил-

киж-биле, «Сылдысыгыш» со-луунун редактору А. С. Шоюн база Тыванын улустун чогаалчы, эртемени М. Б. Кенинг-Лопсан-биле учуужалгаларга учтулар чыгып дыналыч, көрүкчү тубу арпааннаа; Боттары база уран таланттын көрүгүчү, аалчыларга аян тутканын демделгезин айткы эвес, Шак мындг ужуужалгаларга везинде бот-боттарыга өөрүштүгү сөнсөжери, кай-

Эки кижилер дугайында

даа таланды ажилыга бектик харысгалганын көргүскенин демделгези апаар.

Улуг-Хемийн Чаа-Хөл сүзү — Татьянанын өскөн-төрөө, школа дооскан чеи ол. Шко-ланы дооскаш, төзөн школа-зынга улуг вожатый болуп, амдыралче коопаны эзген. Башкы кижини худуктуктег болган берге ажилын ол ши-лай ала-лаа калымын айы-биле эмчилерин сумезин өзү-гар анык ажилынган чарла чужуга таварышка. Инчал-за-лаа ол учтулар-биле ажил-дарын каап шылаван. Кы-зылдан уран чүүл училде-иниц библиотека салбырын

дооскаш, 1986 чылдан эгелеп Республиканы Чукковский атыг учтулар библиотекасыга ажилдап эгелген. Ол баштай справка-библиографтыг сек-торун килдиз эгелектининге, амыг уде 1-4 класс чеди назылг учтуларын библио-графтыг килдиз эгелектеги брмч ажилдап тубар. 1992 чылда Чөи Сибиринын кул-тура институтун бот-бөдилге туба биле дооскан. Бодунун сала-бында ол ний улганышкы-инбиле ажилдап тубар; өг-бүлө номчулганы болгаш оон библиотек-биле харылазын. Ол № 9 школада өг-бүлө ном-чулганын кежер библиоте-каны ажиткан. Ол ннда чо-гаалчыларбиле учуужалга-ларыны «Кайгамчык шөл» деп оозну «Авам, атам база мен — номнарынын өнүктөсө бис» деп коюктусту бектик денелге элтирген. Тагбалар оолду, кысты төзүн, амылдалым бүтү-ле чараш чүдөөнүнге кижизидип чоручу анык өг-бүлө. Учууларын ачаш АТБ-де ажилдап тубар. Спорт, уран чүүл — бо өг-булуын соңугуларга болгаш хандыкыш-лы. А бодунун кол ажилынган аныгыда, ол школада төрөтөл комитетини келжугүн. Ин-чангаш Татьяна Чамзырнова-на кижизидилге ажилына чотгаалчы чедикикинери күзеп каалман.

Раиса ОНДАР.

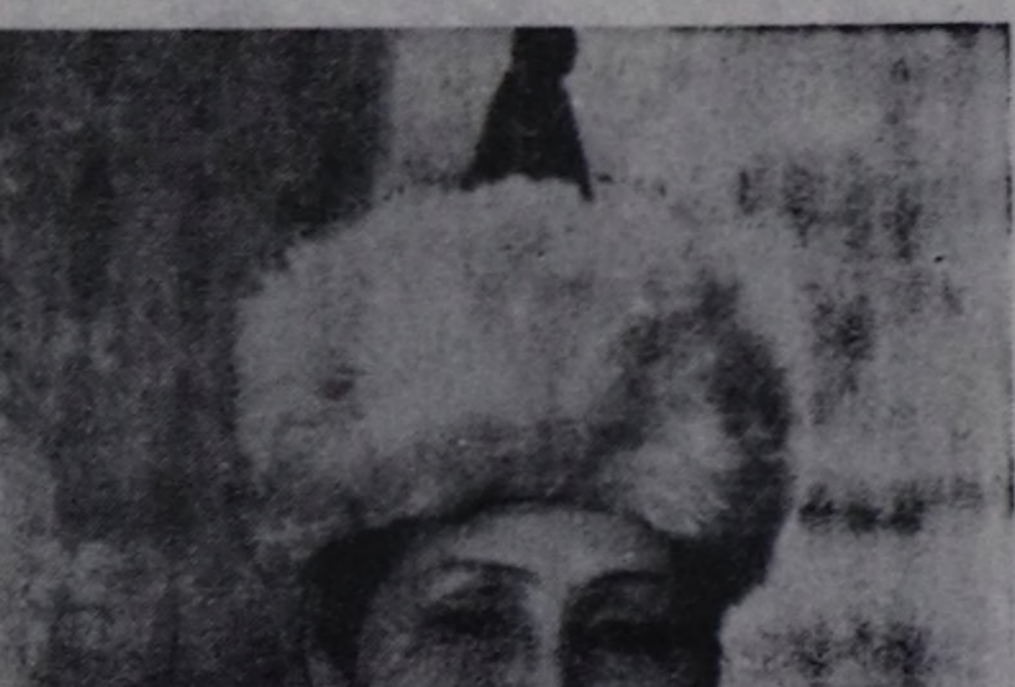
Артст кижини сенага көргөн, кижн бо-ла магадай чоручу өе омыга таарымын, кыргызарым, таным-лаарымга таалымчы. Билемги көрүкчү кижини сактыланге таарымка, чарашыган бир-ле артизи мыеп тубар. Оон кол ололорада ойнап турар килдерин, концерттерин сүрүп, сүргалап чораш чөп, сонугулар, кхерин-лаа мен ылым чарам болган болууда, мындг хептен кеткен болууда эден алаарган секыла бо-ла төртүттүн чоручу.

Артст кижини чүгас сенага ойнаар, чотга бараал-гаар кижн кылдар санап, а ооп сенадан данкаар сектыл-салгыжын дугайында билейн чоручурувас чакыт эвес-ле болгай. Сена кыргыз-даа артист, кулум-чү, магазин, автобуска-даа ол чүгас артист. «А чүү кижн, чуну болал, каныг үгел-болалыгы?» эден айтымыг кымын-лаа сонугуларгай чоручу. Улуг-лаа, бичин-лаа кижиге ол чүгас сена кыргыз учуп келген роолдар ойнаар мюллаа, танымлаар артист, оон еске-кым-лаа эвес. Шынал-ла, мындг бе чичаш? Чок, ар-тист дээрте чүгас мертежле, Мергежилнге бедилтен, анда ынак болган чотга бараан болуу чоручу, а сина-ларга, театрал дашкаар иргеги, олар база-ла аммы-раа-чүртталгалыг, кижн бовуу болууну-биле сатыш-сектыл айчү чоручу өөрүшкүгү, мугаралыгы, амы-ларгалыгы, узун, ыргак-лагыр орутаралыг. Чамзырнов чүгүч кижини чоручу амылдалан оспаксарга, «Бе-ле» ажил сүрүп чоруй барган, а театр, сена, оларга агаар-биле дөмөк алаарганга назылга кырып бөгөш-лаа чонуга бараалтап, өзүгас амылдал деп чүгас буттарынын боолдарына ойнап, чаланын беклиниче тен уе берген, чонуга ат-сүнагыл кижилер болуп чоручу. Мындгыларчн бирези Тыва Республиканын алаалык эртин, Тыванын комсомо-л партиянын ларбелы Давар Норбуева Барымаа-биле учурашкы, оон ий-терөө алган мен.

Артст Дадар БАРЫНМАА:

«ЧОНУМГА БАРААН БОЛУРУ — АКСЫМ-КЕЖИИ»

— Дадар Норбуева, чүдү-гелги силер бе?
— Хүрээ-хикте барып чү-дүп чорбас-даа болза, каныг-лаа кижн бир-ле чүвени саг-гышка болар чоручу, «өршө, хыйраккан» деп чоручу деп боодаар мен. Авам, атам кайзын-даа бөдүн ажилын улус Инчангаш бичинмен мени чазылагы бол, экинч экн деп, багайын багай деп чор деп чакыр-сүргал чорарынган мындг эки амы-ларгалык көвүп чоручу ол боор. Бичимаа эотен эрте сүү-гүч от салыда, бир-ле чүгас болуп алаачи, бир эвас от-ту чаныг шапкып кыныптар болузда, болап алган күзели боттаны бөө эвесе дээрн кылды мен, болап алган бола-лык бирге боттаны-лаа өзөр-ле чүве. Гастролдап чорашп, өш-өөрүм-биле каттыржып, хөгел чорашп ой, чүге кат-тырыл чор мен, аал оранымда ажи-төлүм каныг туб иргн, авам, «каткы биле карак чажы калы чоручу» дээр кижн бол-гай» деп болушкан өшүзө да-дайым деп иштинде бо-ла бо-лулар чоруду. Бир ролду чүс-таа катан ойнаш, дараа-зында сенаже унерин, де, дөмөк-ле сүрзөзеп, өрү тейлээр апаар сен, Ин-чүт база-ла авамын чаш үгүт биле кырган кижн ботгай болуу дээр чүгазып бо-ла сактып келю мен. Инчангаш ойнаарымиз мүдүлдө өлкө-гөттөн ойкап чөинден залда сени каян-на үнүп келю иргн деп манай олурган көрүкчүлөр аралында бир-ле кырган азы бичи кижини сактылган болу-ла тып алар. Оларым карак-тары бекки эскедери ылгад-дык болуу чүве. Сенаж чораш, сенаж чаш төлүм, ойнал берейн дээр сенаже үнүп келингне, мынган сатыш-сектыл «булуг амычар. Ол дээрте чүдүлге эвес-ле ыйнаш, мичалда-лаа бир-ле чүгас бөүлөп, кан-дым-ла-бир күш сени хей-эйт

Чалос МАНДЫНЧЫ.

дээр мен, ону бодумга-лаа көргөн мен. Билангы хөзө-рже кыжге хей чүк ойнаш-кан: ажил-агындаан аныгыда, өг-бүлө үгүт-лаарым, олар-нын ишты-харны, кижизидил-геиз... Шугтууга четтигер апаар, ичангаш булут хөзөжөн деп алынга төлөпгүт болуо сен.

— Бодуларын аас-кежикигү мен деп саагп чоручу силер бе?

— Бичн деп чөлө болбас, үлүг аас этпес. Аас-кежи дээрте чүртталга-дыр. Ону канчаар чүрттап эртеген буд-ган башкы айтып каян, ол кижн бөрүчүгүн салым-чаланы» биле болур, Орай-лаа бол, сол-дүт, кыстыг болдум, ажи-төлүм кижн болуру элек. Кыр-ган ада-мөн бистип-биле ам-лаа кады экинч өкн деп. ба-гайын багай деп ылган ба-биле кара калы чоручу олор менээ ам-даа чакыр-сүргал чоручулар. Оларын биске дөмөк болуп чоручунагы өөрүчү, чогаарланмас аргам чок.

Каныг-лаа үелөдө арга-сумезин өлгөл келю эш-өөрүм коллективим, чок кы-жилдер мен катбас деп учу-рет болуп келген чыгып апаар мен. Инчангаш костүг шакта-рымда чылмаше сүргүлдерга кичээл эрттирп, даш-тык болгаш совет классык төлөткн шилдерин чыга ылче очулдувар, ону сенага салып, ойнаар өшакты тыптарынын чылтааганары ол-лаа бооп чаразас.

— Кижини шийтекежи ажи-төлдү болуу чүгас болгай. Силерин учтуларын бажы-га авазы-биле сенага авазын дөмөкчүлүгү чүгалай бээр бе?

— Урулар өзе береш, шоо-лүг шилде көрөстө бээр чү-вөдир. Ол аныгы сөөлү үеде улуг унустар олоон ой-лап тубар апаар мен, есе-кээ мындг ролдар үчүгү кээр-те, бизти аныгы олчаан: кы-

Интервью

дээр апаарган. Бичн тубаа кайзын-лаа элөткн алыр мен. «Каныг көчүтү чараш кижн сен, авай. Бо ылате сн-кээ анык таарым-дык» эдени тубулар улус болгай. Бичн чүтүм чокка чараш-те теле-визорда «Танчыгтүгүт чүлүп, чотталга» деп дачылаганын көргөнгө, конгулурдуан үчүт тулар четкерины көрөш, «Бо сен-диң сен авай, чараш че-сек чөлдөш дээр, бичн кижиге авазы ол хере чараш бооп тубулар ол чүве ыйнаш. Шынал-ла, урулар! — шийтектелде деп чүве шыл. Ам-лаа чаа ролдуар ойна-рымда бир-ле дугарымда чүртталгалык үчөлдүк чөдө-чөпчөтөстөн (ылымга хеп талазы-биле) сумележер мен.

Учтулар кижини чүртталга-зында өөрүштүгү-лаа, муга-ралды-лаа эккел чоручу боор чүвө-дир. Уш-лүн ортузунда олооным дилеп, күзүмчтө чаксаан-лаа чоручу таварып-талар тубар, ичангаш чүнү ич-дара-үчире болбас эээр...

— Артст кижн бүтү казы-

КУДУМЧУНУ ЭДЕ АДААН

Барын-Хемчик районунч төвү Кызыл-Мажалык суур-уну чурттагаларын боттарынын чурттал туруп кудумчуларын чагаайжыларын-нын талазы-биле субботник чокта эркен. Субботникти организандар арттигер тала-зы-биле кожуун чакыр-сүргалыг депкан кожууп Совет-сийн бөлшөргө алаб, органи-зация чөресинин удурутчу-лары-биле баш бурунгаар чугааы кылган. Комсомоль-ская кудумчулуну чуртта-галарына ний дашыр далага турган, Барээде, ук кудумчу-лук арг-силени чурмуручар. Бажынар болган ол кудум-чуда алаб, организация өскө-лерин чачын аргаала, аш-таар болган оон-даа өскө ажилдар. Ийде, Комсомоль-ская кудумчулук эле алаачи, Чаламба Дандукочиян, Монгуштуп алы-биле алаачи. Ук кудумчулу эле алаачиын ту-раскаткан миниг-хурал ко-жуун чакыр-сүргалыг бажы-нын чанына шөлөк болган. Чаламба Дандукочиян Монгуш деп кымыл дээрлик дугай-ында Барын-Хемчик ко-жуун чакыр-сүргалыг ларгазы Геннадий Иргит чымылган чотга таныштырган.

Чаламба Монгуштуп өскөн-төрөн чери — Ангитынын Са-рым-Бел. Хып дээр анык оолак турган, кымыл парти-заннарың отряды-биле кады 1924 чылда Куулар Суунак-ты баштаан үймезин база-рымиз илдепкелч киришкен. Анаа аар балыглаткан. Да-йынча даалгаларын эрес-ди-кн күзүскен дээр, тускай бижиктиг беш аар ланчы бок-биле шаянткан. Оон соонда Ангатыга арба-су-мү даргаллап, анаа баштайгы МЧАЭ-нин, оон соонда ко-хоотуп баштайгы даргазына соңугукач. Ол 1925 чылдан бээр Тыванын Араттын Рево-люцтуст нманын келжугүн, 1934-1937 чылдарда Барын-Хемчик кожуунун даргасы. Оон соонда чылдарда Тыва Арат Республиканын Биче Чалат Президиумунуң сек-ретарыга ажиллап турган. Чаламба ний оол, дөрт кы-стын алаачи чорган.

Монгуш Чаламба 1944 чыл-дан октябрийн 10-да Бар-ыны-Хемчик кожуунунга Советтерге уду «контр» бө-лүктү удурутчузу деп бу-руудаттырган, дээрле хемче-биле 72 шактин иштинде бо-лап шийтирген деп доктаалды шийдерин солаш, 25 чылда кара-бажыга олурар, а беш чыл иштинде шөлүлү деп шийтикелен алган. Инчангаш ону Сагай аргыче хөзөн арттирери-биле октапкан. Чаламба Монгуш кара-ба-

жынга өлген.

1964 чылдын апрель 18-те, РСФСР-ниң Дээрли судунуң шийтири-биле Чаламба Дон-дукович Монгушка хама-рыштыр шийтикелди күш чок болдурган болгаш херек үүл-гөткенниң барымаазы чок болганы-биле кеземче хөзөн соксаткан. Ону долуз-биле агарткан.

Геннадий Иргит бодунуң динчалымын түңсөлдө Барын-Хемчик кожуун чакыр-сүргалынн үндүргөн шийти-рин чымылган чотга номчуп болган боттаны бөө эвесе дээрн кылды мен, болап алган бола-лык бирге боттаны-лаа өзөр-ле чүве. Гастролдап чорашп, өш-өөрүм-биле каттыржып, хөгел чорашп ой, чүге кат-тырыл чор мен, аал оранымда ажи-төлүм каныг туб иргн, авам, «каткы биле карак чажы калы чоручу» дээр кижн бол-гай» деп болушкан өшүзө да-дайым деп иштинде бо-ла бо-лулар чоруду. Бир ролду чүс-таа катан ойнаш, дараа-зында сенаже унерин, де, дөмөк-ле сүрзөзеп, өрү тейлээр апаар сен, Ин-чүт база-ла авамын чаш үгүт биле кырган кижн ботгай болуу дээр чүгазып бо-ла сактып келю мен. Инчангаш ойнаарымиз мүдүлдө өлкө-гөттөн ойкап чөинден залда сени каян-на үнүп келю иргн деп манай олурган көрүкчүлөр аралында бир-ле кырган азы бичи кижини сактылган болу-ла тып алар. Оларым карак-тары бекки эскедери ылгад-дык болуу чүве. Сенаж чораш, сенаж чаш төлүм, ойнал берейн дээр сенаже үнүп келингне, мынган сатыш-сектыл «булуг амычар. Ол дээрте чүдүлге эвес-ле ыйнаш, мичалда-лаа бир-ле чүгас бөүлөп, кан-дым-ла-бир күш сени хей-эйт

Чаламба Монгуштуп өскөн-төрөн чери — Ангитынын Са-рым-Бел. Хып дээр анык оолак турган, кымыл парти-заннарың отряды-биле кады 1924 чылда Куулар Суунак-ты баштаан үймезин база-рымиз илдепкелч киришкен. Анаа аар балыглаткан. Да-йынча даалгаларын эрес-ди-кн күзүскен дээр, тускай бижиктиг беш аар ланчы бок-биле шаянткан. Оон соонда Ангатыга арба-су-мү даргаллап, анаа баштайгы МЧАЭ-нин, оон соонда ко-хоотуп баштайгы даргазына соңугукач. Ол 1925 чылдан бээр Тыванын Араттын Рево-люцтуст нманын келжугүн, 1934-1937 чылдарда Барын-Хемчик кожуунун даргасы. Оон соонда чылдарда Тыва Арат Республиканын Биче Чалат Президиумунуң сек-ретарыга ажиллап турган. Чаламба ний оол, дөрт кы-стын алаачи чорган.

Монгуш Чаламба 1944 чыл-дан октябрийн 10-да Бар-ыны-Хемчик кожуунунга Советтерге уду «контр» бө-лүктү удурутчузу деп бу-руудаттырган, дээрле хемче-биле 72 шактин иштинде бо-лап шийтирген деп доктаалды шийдерин солаш, 25 чылда кара-бажыга олурар, а беш чыл иштинде шөлүлү деп шийтикелен алган. Инчангаш ону Сагай аргыче хөзөн арттирери-биле октапкан. Чаламба Монгуш кара-ба-

Иван КЕЛИК-СЕНГИ.

Кем-херек үүлгөдишкени-биле демисел

ТҮР ҮЕНИҢ АЖЫЛЫ ЭВЕС

Март айда Кызылга коррупция болгаш организастыг кем-херек үүлгөдишкенин-ринге уду демисел талазы-биле сонгар-лазып бообас хемчеглер дугайында рес-публика хөмөдөзү чөүлөд хурал болган. Анаа хоюлунан болгаш эрге-хоюлу чүрү-мунун байдалы, бугу Россия амыгы, Тыва Республикада амыг уде дөмөк болуп турарын ханы караалда-биле дем-делген. Хамааттыларын амы-тылынын, кадыкышынын, оларын ат-аларнын, төлөткн чөрүгүн болгаш өнү-чөргөн-изини камагалды болур-чогуру-биле хандыгынын турар. Кем-херек үүлгөдиш-кенинери нарымдап, олар организастыг,

улам-на айымдаг хевираерже шычпы бар чыдар апаарган.

Кем-херек үүлгөдишкенинине уду демиселди күштелдирер, эрге-хоюлу болгаш корум-чүрүмү бажыларга талазы-биле чамдык эки хемчеглер Барын-Хемчик кожуунда адалынган турар. Ол дугайын кожуун чакыр-сүргалга апрель эгелнезе болган Тыва Республиканын Иштики херектер яамызынын коллежизиниң ко-жуун чакыр-сүргалын болгаш Советтин ак-тив-биле катая кылган хуралында дем-делген.

Кожунуң эмнеге албан чөрини каттыжымышкынныг чыгыче директор С. С. Ондар бодунун чугааында кем-хе-ректөр үүлгөдишкенин чүгө көүдөп турар чылтаа-ларын тодаларып шылавын турарын чугаалаан.

— Бо хүндерде хоорайын 3, кожуун төвүнүн 2 школа-рында утаан-сарымла кош-кач 73 уругуларын илседиң, аныгладым. Ол кижилер-ден оон соонда каныг сагалла мазаар бис? Эсүсүк уду туруп чаштарын саны көвүдүз, бот-илерини саны чыл са-кында өзүп турар. Ындыг байдалдарга тыва чөинүн келир үеде сагалыны дугай-ында ам дугайы-биле боо-лар жүрүлүс киз — деп, ол чуга-лаан.

Миндаг берге үеде ко-жуунуң прокуратура че-ри конугу багай ажилдап турар. Кижн өлүрүп каан өдүрчү-лөк хосталгада өске аар хе-ректөр кылып кылашкып туртулар, чамдык өдүрчү-лөк өске стаялар-биле чияк хемчеглер алган чоруп турар. Ынчангаш кожуунуң проку-ратуразын, оон ажилдакы-ларынга бууруп болуу бе-леп айтырым салып тур мен — деп, ол чугаалаан. Ол-ла саналга. Барымтыг чыгыга даргасы Д. К. Дол-затмаа база каттышкан.

Чалос МАНДЫНЧЫ.

СПОРТ - СПОРТ - СПОРТ

«РОССИЯ КУБОГУ» ДЭЭШ

Майнн 8-те Н. Гастелло аттыг паркта «Хуреш» ста-дионуна ча адарыга спорт-ту маргылаа болган. Мар-гылааның кол соругула — удаас май 17-ден 20-ге чедир Кызыл хоорайга болур «Рос-сийнын кубогу» деп федера-ция чөргелг улуг маргылаа-га киржир эң эки спортчу-лары тып шийдери. Анаа аныг-аныг райондардан кел-ген шийлек команда-биле калы Кызыл хоорайын, Та-нды районун эр, хөзөжөн улуустуң командалары кириш-кен. Ча спортчу улуг тре-нери Вячеслав Монгуштуп Намчыл-оолдун үнөлдө-чүлү кириш-ке, спортчуларын белет-кели эң болгон. Олар 50, 60, 70, 90 метр хемчээлерге адым маргышаннар.

Чиди демиселдин түңел-де эр улуустун командалары-дан бирги черин Кызылдын, ийгини черин Таңдынын, үшкү черин шийлек команда тус-тузууда элээр. Хөзөжөн улуустун команданын бирги черин база-ла Кызыл хоорай-нын, ийгини черин Таңды рай-онунун, үшкүзүн шийлек команда алган. Бо кергүзү Кызыл хоорайнын спортчу-ларын шынгың белеткелини (тренери В. М. Намчыл-оол) кергүзүп турар. Ча спортчуң үнөлдөкчөзү кочучу спортту Евгений Ту-татчиковтун командалы база багыт эвес киришкен.

Чиди улуустун командалары-дан бирги черин Кызылдын, ийгини черин Таңдынын, үшкү черин шийлек команда тус-тузууда элээр. Хөзөжөн улуустун команданын бирги черин база-ла Кызыл хоорай-нын, ийгини черин Таңды рай-онунун, үшкүзүн шийлек команда алган. Бо кергүзү Кызыл хоорайнын спортчу-ларын шынгың белеткелини (тренери В. М. Намчыл-оол) кергүзүп турар. Ча спортчуң үнөлдөкчөзү кочучу спортту Евгений Ту-татчиковтун командалы база багыт эвес киришкен.

Эртен чылдын октябр ай-да «Российнын кубогу» дээр Чита хоорайга болган мар-гылаага база-ла бистик спортчулармыс эки керү-сүлтерин чеди алганар. Ин-чангаш 1992 чылдын спортчу (Төңтүзү 4-ку армыда).

райннч спортчулары Бойна Ондар 100 санын, Галина Тонтоева 105 саны аткаш алган. Галинаның саны Бой-нанынчын иштинде биле хей-даа болза, эш-эш мар-гы-жар оюнга Бойнага ашты-рыпкан, үшкү чери элээр.

Эр улустуң хууда бирги чери дээр маргылаазына бири черин Шолбан Дажы Чамзөө 98 санын, үшкү че-рин Валера Саржат-оол база-ла 98 санын аткаш элээр.

Ичангаш удаас болур «Российнын кубогу» деп фе-дерация чөргелг ча алары-нын улуг маргылаазына киржир 8 шийлек спортчу (4 оол, 4 уруг) шийл алды-ган. Олар кымырал? Елена Тутатчиковка, Бойна Ондар, Галина Тонтоева, Айлана Куулар, Шолбан Дажы, Игорь Чамзөө. Валера Саржат-оол, Геннадий Монгуш олар-дыр.

Эртен чылдын октябр ай-да «Российнын кубогу» дээр Чита хоорайга болган мар-гылаага база-ла бистик спортчулармыс эки керү-сүлтерин чеди алганар. Ин-чангаш 1992 чылдын спортчу (Төңтүзү 4-ку армыда).

